

СЭКП ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУНГА УТКУШТУР

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢЫЗ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫҢ

СЭКП-нин Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-нин Дээди Советинин органы

1925 чылда
үндүрүлгөсү

1962 ч.

НОВАЯ

13

сторинка

№ 267 (5364).

Өрттө 2 көп.

Улам эки ажылдаар арганы бээр

ФРУНЗЕ. (СЭТА). Улетпүрге, ту-
дуга болгаш кезде ажыл-агыйга
партияны уурттуганы экижидер ду-
гайында айттырып чугалажып көр-
үрү-биле СЭКП ТК-ның элчегин
Пленумун чымылдыр дугайында
дынадыг шаттаарга болгаш рух-
кигерге дүрген тарал. Республи-
анын ажилчы чоннары Пленумун
чымылдырарын чурттуг экономикаг
күчтүг быжыггаар дугайында, со-
вет кижилерин дугайында партия-
нын сатып салышкынның чаа
илерешкени кылдыр көрүп турар.
Оштуң ВЛКСМ аттыг торгу ком-
бинаттың партбюроунун секретаря

М. Бадякинаг меделдеп: ам бо-
дур Пленум коммунизминг материал-
техниктег баазаны тургузарының
тежиптерин дүргедир дөргөнгө бу-
дур бис. Партияның чаа сатып
салышкынның өрес-маадырлыг
куш-ажылыныс-биле харыылар бис.
Бистин комбинаттыг коллективин он
айнын программаныг немер дөргөн
мун ажыг метр чараш торгу псе-
терин будуруп үндүргөн. Чеди чы-
лың дөртүг чылынын онаалдазын
хуусаа бетинде күсөдир болгаш он
мун рубльдин продукциянын
пландан ажыг бээр сортуганы салып
турар бис.

Чарышты уламчылаар бис

Хову-Аксы АТК-ының коллектив
Улуг Октябрьның 45 чыл болгаш
онуга куш-ажылыг белектиг ужура-
жыр дөм социалисттик чарышка бе-
дик көргүзүлгөни чедиң алгаш. Чүз
сөөртүрүн он айларда планы 116,5
хуу күсөткөнгө, а октябрь айнын
планы 117,5 хуу күсөткөнгө.

Чеди чылың улуг тудууларының
барызын бодур «Тыва кобальт» туду
арганын автотранспорт-биле хан-
дыр харыысалгалыг күлөргөни өң-
не кызылмай күсөдир турар мур-
накчы чолачылар АТК-ның коллек-
тивинде өзөс. Оларга хамык-
тын мурнуна В. Ашихин, П. Сем-
шин, Г. Лазарев, В. Максимов, сле-
сарьлар Г. Угушев, В. Дюк болгаш
экселер-да хамаржыр.

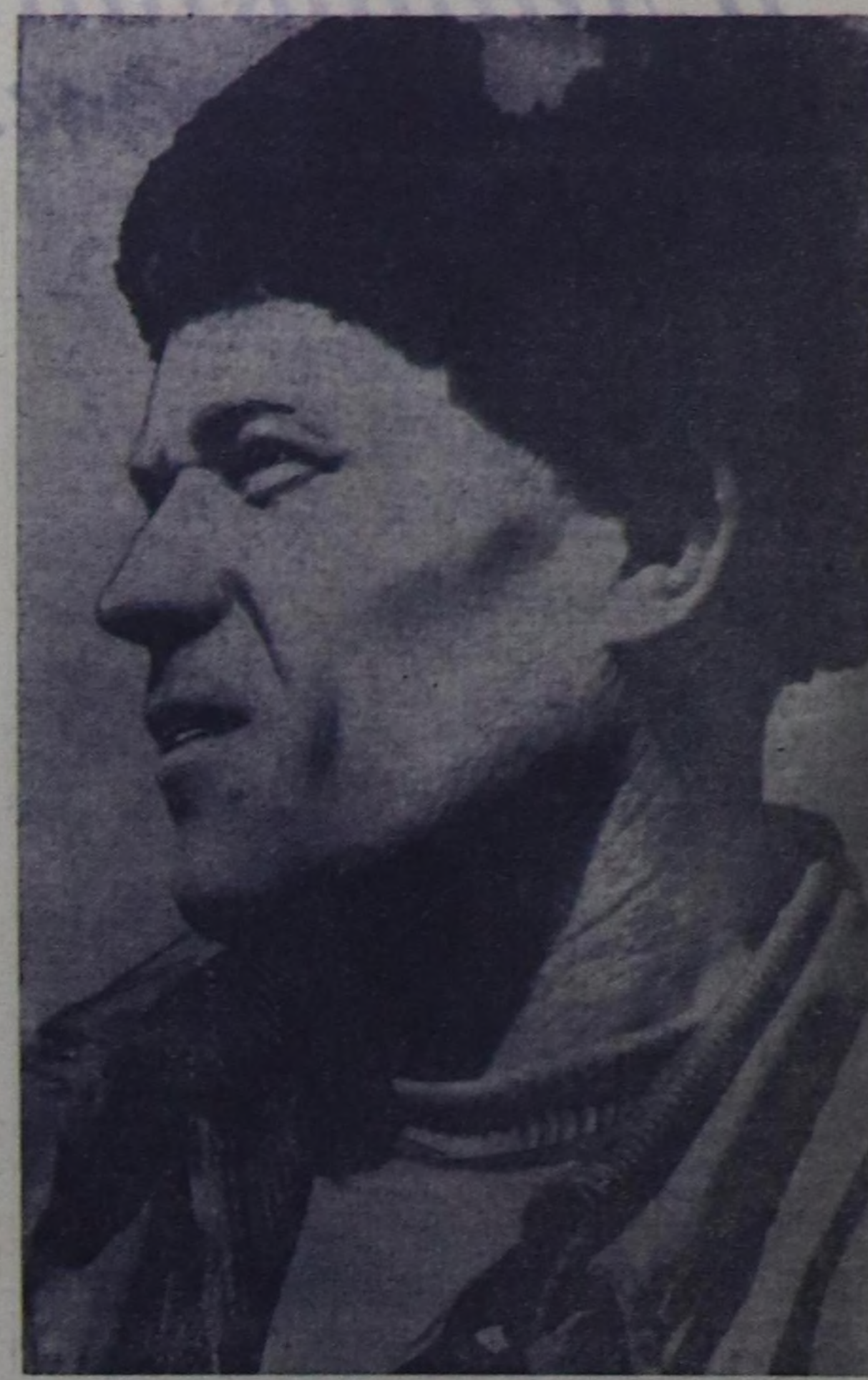
Коллективтин чедиң алгаш че-
дишкени-биле чергелештер ам-
даа чедир ажылдагынымай турар
аргалар болгаш кураалдар өзөс
эвес дээрин демдегеп каары чугула.
Ыланга автомашыналарын техник-
тиг белегинин көргүзүп планда көр-
дүнгөндөн кук болуп турар. Бо
чылың өртөн айларында ол көр-
гүзүп чугула 48 хуу болган. Азы
аппараттын ортаа келин будурукчу-
луг ажылга киришкен. Он чылда-
газын хамыктын мурнуна бисте
септелге баазыг кошкы, агрегаттыг
метод-биле автомашыналарын септе-
риг организастаттырмазында. Ол
ышкан септеки калдырлар тускай
мережиди база орумтанк өрүлө-
виги турар. Бо бугу дөргө бистин
АТК-ның уурттугларынын четес
ажылыг черчилеп турары чугула-
га. Ичылдак бистерден хамар-
рыппас бергешкенин дугайында
база чыгылаан барып болбас. Чүд
дөргө, автомашыналарын өң-кө-
лөттир арыг кестерлерин кедер-
гей кызылмай турар бис. Хан-
дыр болгаш салгылары аргалары
бистин хай улаа чыгыларымысты
четче күсөтпейн келген. Кызылдың

автосептелге заводунга шалтатал сеп-
телге кылдыртырга хуусаанын каш
удаа соңгаралдыр, он сөөлдө ав-
томашыналар септелген ап арга до-
раан катап урели бээр чүдүлөр хей.
«Тыва кобальт» туду аргалары
оруктар септелгенинче мырыңай ки-
чөөнгей салбайн турары бистин
ажылымыска база шалтыктап турар.
Тайгадан ыш сөөртүр орук дендин
багай, 25—30 километр орукка ав-
томашыналар 7—8 шактарда чо-
раш келир, а рессорлар сынып, ду-
гулар чарып турда дөргө мырыңай
кижи кайгаар. Хову-Аксы АТК-
ының автомашыналарын дөргө-ле
«Тыва кобальт» комбинат тудууну
транспорт талазы-биле кол шичке-
лтиги-ле болгай. Ычылдаа комби-
нат тудууну уурттугчулары (шптер
Пересыкин, Клеван) АТК-дан чугула
автомашыналар негээринге ейлекип
турары ыш эвес.

Тываның дугула комбинатының
скалярдыг чүдүргө болгаш дү-
журга үезинде автомашыналар база
ур саадаар чоруктар хей. Чокта чаа,
октябрь 29—30-де безин Кызылче
чоруктан №44—69, 03—02 ав-
томашыналар чүдүргө манып 4—8
шактар дугурунда алаа турганын.
Шак ыныг кижелерин дыка хойу
көргүзүп турар.

АТК-ның болжазырапгай меха-
низмин болгаш агрегаттар-биле де-
ригтерин септелге мастеркамы ам
ажылдаа кирген. Моон сонгар че-
дишкенин-биле улам быжылган,
чыл планын декабрь 5-те күсөдир-
нин аргалары бисте бар. Ол күзө-
лени күсөдир дөм коллективтин
бугу кижигинери социалисттик
чарышты чыл төңүзүгө чедир
уламчылап. СЭКП ТК-ның Плену-
мунга чедишкенин ужуражыр дөм
улам күсөдир чыгылаан ажылдап ту-
рарлар.

НОВАЛЕВСКИЙ,
Хову-Аксы АТК-ынын начальниги.

Ак-Довурак — Абаза оруунуң тургузукчулары тра-
саның километр бурузун куш-ажылыг тишделелер-биле
ажып эрттишкен, Саян скынарның ханызынче бурун-
гаарлап бар-ла чоруурлар. Орукчуларын аразында ок-
тябрь байралына алдар болдурган социалисттик ча-
рыш калбарын турар. Хун бурунун ажыг-нормазын док-
таамал ажыг күсөдир турар мурнакчылар ол коллек-
тивте дыка хей.
ЧУРУКТА: орук машиналарын механик, социа-
листтик чарыштын шалычызы М. Е. ФИЛАТОВ.
Фото Г. ФЕДОСЕВТИН.

Чыл планын күсөткен

«Сельхозтехника» каттыжышкы-
нын автоталазынын коллектив
1962 чылдын будуруга планын де-
кабрь 5-те күсөдирин хуулеген
турган. СЭКП-нин ХХП съездинин
төңүгү шиктирин ботандырбо-
шкан, социалисттик чарышты баа-
бартамынын түннелинде коллектив
чылың будуруга планын Улуг Ок-
тябрь байралында уткуштур
күсөткен.

Сөөртүлгөни тойна-километр та-
лазы-биле планын 101,5 хуу, а
тона талазы-биле 103,3 хуу кү-
сөткен.

Чүз сөөртүлгөни бот-үнесин
8,3 хуу чыгылган чедиң алгаш.
Будуруга программанын хуусаа
бетинде күсөдир дөм демиселге
боттарынын ак-сепкедиг куш-
ажылыг үлүгү кирип турар мур-
накчылар коллективте хей. Чижээ,
чолачын Егор Иванович Семкин че-
ди чылың онаалдазын үш чар-
тык чылда күсөткен. Ол ышкан
Алексей Павлович Ярыгин, Борис
Васильевич Бухаров, Анатолий Ива-
нович Галайко олар чеди чыл па-
нын база күсөдир чокчулаан.

Уе-шакты камынашкан, буду-
руга планын чедишкенин куту-
селеринге улеверип Геннадий Ни-
кофоров, Инса Микова ышкан
аналыг чолачыларын демдегээр
чугула. Септелге ажылында Петр
Мякин, Василий Туев, Владимир Ва-
сильевский олар база белек көр-
гүзүлгөни.

Бо чылдын төңүзүгө чедир 43
мун тойна чыгып сөөртүп, 3309
мун тойна-километр өртөр немеле
хуулеген алган. Коллектив ам
1963 чылдын бирги кварталын
үтүндө ажылдап турар.

Кылыг оруктары дээрлик демирле-
ре туулуп, башы буступ калган.
Ону улам дериң, харын-даа меха-
низастан алган база совхозка дыка
таарымчалыг бодур турган.

Хой ажылыгта механизацияны
ажылдап турарыныс кончуг багай.
Хойжу бригадалар тынтерин тулуп
тургуурда алаа таарымчалыг кыр-
гын-биле сатып алган «УДС» деп
саалда тургузулганы кандыг-даа
ажылдап чок будун чыл чыдып кел-
ген. Ындыг чорук-биле моон сонгар
өтөжиң болбас.

Фермаларын механизастап алган
ажыл-агыйларда ону башкаар меха-
никтер, мотористер чедишпей турар.
Салгылар, хаван алаачыларын че-
ргелгил ажылдакчылар ол механиз-
маларын ажылдап шыдаар болза дыка
таарымчалыг болуп ийик. Олар бо
мережиди чедиң албайн турарын
дөм кылдырган саалда тургузулганы
чылдык черлерде ажылдап чок
болуп турар. Алаа хамарыштыр ай-
тайжылар болгаш чыгачыларын өң-
лөшкенин өдериң, механизастап мер-
гелгил малчыларын өдериң, саян-
чылар, механиктер болгаш моторис-
терин семинарларын организастаа
чогур.

Колхоз-совхоз будуруга аргалары,
«Сельхозтехника» республи-
ка каттыжышкынын болгаш оон
райондары салгыларын мал ажылын
механизастаар ажылче кичөөгөйни
улагыттар, ол талазы-биле бар чет-
пестерин чылдыр кемчелерин ай-
чорудар дерек.

Бо чылдын ноябрь 19-та СЭКП
ТК-ның элчегин Пленумунуң хун
айтырында көдө ажыл-агыйга пар-
тияны уурттуганы экижидер дуга-
йында айттыргы база кирип турар.
Анаа өскө чугула айтырдыр-биле
чергелештир көдө ажыл-агыйга мур-
накчы техниканы дүргөн ажылда-
рылче, өң-биле продукциянын бот-
үнесин чингедиринге болгаш куш-
ажылыг будурукчулун чыгылыны
чок беддеринге улуз кичөөгөй са-
лыныры чугулаас. СЭКП ТК-ның ам
болур Пленумунга төлөпиг ужура-
жып, мал ажылын механизастаарын-
че улуз кичөөгөй салаа чогур.

СЭКП ТК-ның Пленумунга уткуштур

ПВЛОДАР. (СЭТА). Пртиш кавы-
зын ажилчы чоннары улетпүрге,
тудуга болгаш кезде ажыл-агыйга
партияны уурттуганы экижидер ду-
гайында айттырып чугалажып көр-
үрү-биле СЭКП ТК-ның ноябрь Плену-
мун чымылдыр дугайында дынадыг
ажыг улуг сонугура-биле уткаан.
Бугу совет кижилер-биле бир дөм
олар база-ла коммунизминг мате-
риал-техниктег баазаны тургузур
талазы-биле чедишкенин сатып
салышкын ханындала өөрүп турар-
лар. Ындыг болза-ла мынчаг че-
дир ажылдаа кирибейн турар кур-
данырлар бисте бар, тудуга уурту-
галдан хамаржыр турар четпестер
база өзөс эвес. Ол чорукту алы-
мий болгаш машина тудуунун заво-
тары ышкан улуг будурукчуларын
көрүп болур. Тус черин аргаларын
барымдалавайн тургаш планнаар
чорук, төлөндөлдө чергелешкек чо-
рук, материал-техниктег хандыры-
ланың хай чалдыг организастаа.
Павлодарын бугу өңделге ужу-
дуздыг будурукчуларын бирги ээл-
геде ажылдаа кирибейн саалазып
турган.

Пленумга чугалажыры-биле ту-
гускан айтырыгдарын көр чорук чет-
пестерин чылдыр, тудуунун тем-
пелерин дүргедиринге болгаш туду
турар будурукчуларын ажылдаа
кирибейн дуулаар.

Бо талазы-биле бистин республи-
каның ажыл-агыйында чалык
ажылдар кылдырган. Республига
амгы үдө 30 саалда тургузулганы
бар, оларын 60 киреми ажылда-
нып турар. Мал фермаларын меха-
низаастаар бо чылын бисте кайы-даа
чылдардан чедишкенин чорутту-
ган. Республиканың ажыл-агыйла-
рында 33 саалда тургузулганын ту-
гузур көрдүнгөн турла, 53 ыныг
тургузулгалар ажылдаа кирген, он
иштинде 28 кире «Блочка» ке-
бирин саалаа шадери тургустунган.

Республиканың «Сельхозтехника»
каттыжышкынын мал ажылын ме-
ханизастаар тускай бригадаларын
райондарда салгыларынга тургузуп,
уурттугчуларын инженер-механик
артегилерин быжылган. Сөөлгү
ийн чыл дугурунда Каз-Хем район-
да «Сельхозтехника» салгыры (на-
чалыгын эш Верещагин) ол талазы-
биле эки түнделерин чедиң алган.
Интити-биле ында тускай бригада
19 саалда тургузулгаларын атеп
тургускан. Бо чылын белин ук ра-
йонун колхозтарында сес электро-
саалда болган алектон каш кыргыла
агрегаттары, механиктер сугарыла
херекселери, мал чеди белектер
механизмдер ажылдап турар апар-
ган. Чугула сөөлгү айларда район
салгырынын бригаданы «Комму-
низмге орук», «Ленинче орук» ко-
лозотарга «Блочка» ке-бирин ийи
саалда шалчугуштерин өткөт.

Барыин-Хемчин районда «Бар-
лык» совхозтун Бикимитиг-Хаяда
сүт-барзан фермасынын мурнакчы
саччызы Куулар Хажыт тос ай-
лар дугурунда иенин бурундон
1600 ки сүтү саап алган. Чылда
бир инекке онааштыр 1800 ки
сүтү ол саап алыр деп хүлөлгө-
зин Улуг Октябрьның байырла-
лыгга чедир бурун күсөдир
шылдан.

ЧУРУКТА: саянчы К. Хажыт.
Фото О. САНДЮНУУ.

ССРЭ-нің Дээди Советин чымылдыр дугайында

ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун
ЧАРЛЫ

ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун доктаадыр бааза:
ССРЭ-нің Дээди Советинин алдыгы чымылдазынын ийги сессиязын
1962 чылдын декабрь 10-да Москва хоорайга чымылдыр.

ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун Даргасы Л. БРЕЖНЕВ.
ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1962 чылдын ноябрь 10.

СЭКП-нің төлээлеринин Болгарияда чоруп турары

СОФИЯ. (СЭТА-ның тускай корр.).
Болгариянын Коммунисттик партия-
зынын VIII съездине барган.
СЭКП ТК-ның Президиум кижигун,
секретары М. А. Суслонка батшакан
СЭКП-нин төлээлерин ноябрь 11-нин
Атенинде Плевениин көрүштүг чер-
лерин барып көргөн. Болгариянын
тоастары дөм тудуучуларга өң-
гөн болар болгаш орус шериглеринин
маалымдыгы олар чектер сагаан.
Оон соонда СЭКП-нин төлээлери
БКП ТК-ның политбюро кижигун

болгаш секретары Б. Бымгарановтун
үдөлгө-биле чуртка аян-чорукту
ургулаулаа. Хунуң ийги чартында
олаз Габров округка келгенер.
Төгүлгү Шипканы — ийи улустар-
нын бузулбас байыралы 85 чылдар
мурнулаа орус болгаш болгар дайын-
чыларын ханы-биле быжыгатылган
чер болур Балкан суугун ала-
чылар улуг сонугура-биле көргөн.

СЭКП-нин төлээлери Старозагор
округка база-ла барып чораз.

пар-политиканы өөрчлмөктө, да-
манын тускay мөргөжалин белгидер-
инин бузуруга өөрчлдинин өөрөп
тууралр. Неделла 1 узар өөрө-
нин донтооткан болган бөлгүмүн
ропагандистеринге уячотк началы-
гини И. Гилмодовту, партия эге
организмизмалын секретары И. Су-
ватинин, мастер В. Гамолнскинни
атышкан. Бистин бөлгүмүбүс киче-
рин организмизм эгелеш, узукте
отк эртирин туар. Исла 18 кизи

өрөшнп турар. Чыллагаан чок кн-
эдэ узер кижилер чок. Баштайгы
ичээлге Сухаватиниян тудуугу
мышкы үедэ белегтэаринин дугайын-
а лекциязы, Гниломедовтун тудуг
оргелелин башкаары болгаш оол
елир үедэ перспективазынын дуга-
мында кылган лекциялары кончуг со-
ун. бистип азылышыс-биле тулуш
болбагыл болган. Быстер, тудугжу-
ар кончуг сонуургал-биле өрөшнп
турар бис.

С. САНДАН.

түзүү

организацияларының түзүүсүнүн
партияжы, политиктиг өөрөдизлени
болгаш ажыдачынарын ортузунга
тала-массалыг тайылбыр ажытын

организацияларының тәзәләнгән
тартижи, полититиң әәәәәәәә
олған ажалычынның ортузунга
тас-масылы тайлыр ажалын
ошак турусканынан «Тыва ту-
гуз» тизг әргелси 9 аяларын
дургае программын кууестен.
ын-ажалын бадурчүчүз чамы
иниеле тургузуну, бадурен
протакын бот-үнеси чигилдири
аш бутуг хемчегерин албаини
шашын фондун ажыр чары-
нан. Оң журужунд бө чилын
кылгалта кнрге чотур чамык

[illegible]

ктың партия эге организацияла-
нага ховар аалчылар болуп, поли-
ктиг өөрдирилгенин байдалын ха-
ыр көрбейн турары хомуданчыг,
редилге чылынын организастыг ки-
адери эртип турда-даа, дыннак-

X. КЕСТИНЕ.

ларны ыштып келгени, оор
өчүчү-биле харылаалыны, ангы-
га ниитиле формацияларыны бол
гылары болган социалистиг эвес
нитиледеге ангы чаруулээрин
алган ангы демиселдерини дуга-
ла тодаралы көөрү чутула. Бо
гырыгылары тайылбырлап турар
пропагандист кижү хуу өчүчү-
н, ангыларынчү тыгынларыны үнө-
лөсүнөчү ангыс төмөрсүнүн, хо-

хүний болгон оюу өсөөдүр чыгала-
шынарыңа кичтээгениң салбам,
ангы чок коммунисттик нийи-
теддик кол утка-шынария тодара-
ны чутула.

Нийитиледийн аггыларга чарлары-
н үлдөсийн материалдыг буюу-
лугенин кавызындан дилөөри чуту-
дэрин билдиргит. Нийитиледийн
териалдыг амыралыны бугу тала-
е анализлет тургаш. В. И. Ленин
ыларын чиге тодарадылгашын
ичаар берген:

Нийитилед буюурулгенинни төгү
аы-биле тускай системазына
ири ээлеп турар черинин тала-
биле, буюурулгенин чешек-херек-
теринге оларын хамаарылгашын
(колдууна-ла хоойула бижыг-
и) талазы-биле, куш-ажалын
тидел организациалыгы оларын
буруп талазы-биле, а ыччаарга-ла
туруп байланда оларын ээлеп
ары ол улуг-кузун алыр аргазы-
и болгаш хемчээленин талазы-би-
жылаздыг болуп турар кижилер
улуг бөлүктүрин аггылар леп
тур. Аггылар дэрге нийитилед
аы-агымынча тодараг уклады-
оларын массаларын ыглат-
кын харазында бирээни өскө-
күш-ажалын шигээди ап шы-
а кичтээгениң салбам,

...кижилиринин кыныгы бөлүктөрү.
... (Чогаздар т. 29, арын 388).

...ныгылар менче чүве эвес. Баштай-
...амыдырал үзсизде аныглар чок
...ан. Ол үедө бұдурулгенин байла-
...чавыс турганындан эге амыды-
...ниитилелинин кижилери ботта-
...амыдыралын дөнгүл-де хан-

ып турганнар. Моон ужурунда
риалдыг чүүлдерни чыып, хуу
у тургузууп алып арга чок турган,
ур Бостонго, америкалык Бостон

Йоннун Хайыракзи
нын читкен таңма-
танын чарлап тур.
ДИРЕКЦИЯ